

Beredskab

MARTS 2015

FORECAST

Hvad bringer fremtiden?

*Spørgsmålet kan ikke besvares konkret
Men dog alligevel*

*Fremtiden bringer en forudsigelig
uforudsigelighed...*

*og netop den konklusion inviterer os til
at vi sammen forbereder os på fremtidens
udfordringer, som et samlet Robust Samfund*

Terror (latin) – Frygt / Rædsel

Studietur April 2014, Lars Erslev Andersen på hovedvejen mellem Bethlehem og Hebron på Vestbredden, Palæstina

For at skabe et robust samfund, er det nødvendigt at forstå risici og samfundets udfordringer i den tid vi lever i.

Jeg har derfor inviteret én af Danmarks mest fremtrædende forskere indenfor terrorisme og sikkerhedspolitik, Lars Erslev Andersen, til at komme med sit bud på, hvordan man egentlig vurderer en trussel, og om terrortruslen mod Danmark er større eller mindre i dag end tidligere, og samtidig har jeg bedt om hans prognose for fremtiden.

Af Lars Erslev Andersen
Indledning ved Cath Alexandrine Danneskiold-Samsøe

Lars Erslev Andersen er seniorforsker ved DIIS, foredragsholder, forfatter, med en særlig interesse i Mellemøsten, og en ivrig debattør i blandt andet DR Nyheder, hvor han som en erfaren terror-analytiker giver bud på trusselsvurderinger.

Min invitation blev venligt modtaget. Lars Erslev Andersen er nemlig præget af frivillighedens ånd, og er opvokset i et hjem, hvor både hans far og han selv, var engageret i frivilligt arbejde med tilknytning til Civilforsvaret.

Vi mødtes kort efter for at tale om artiklens vinkel, med terrorisme som hovedtema, men ud fra et bredere perspektiv. Men da skete det, at Paris blev ramt af tragisk terrorangreb med mange dræbte. Derfor besluttede vi også at bringe hans analyse af terrorangrebet i Paris, og beskrive hvorfor denne terror-tragedie udviklede sig så bredt, og også berører Danmark.

Men selvom terrorangrebene i Paris berørte mange, føltes terrorisme på en måde stadig 'ret fjern' for flere af os herhjemme... Indtil kort efter, lige op til magasinets deadline ... den 14. februar 2015... hvor Danmark direkte blev ramt af terrorangreb... Det største angreb i Danmark i nyere tid!

De frygtelige omstændigheder med flere skyderier i København, tre dræbte, og fem politifolk sårede, har helt overskygget vores alles tilværelse med deres chokerende udfald. Og hele Danmark forstod i et og samme øjeblik, hvor vigtigt det er, at stå sammen og ruste os, også mod terrorisme.

Højaktuelt bringer vi terrorvurderinger ved seniorforsker ved DIIS, Lars Erslev Andersen.

Sympathy for the Devil

Terrorisme: "Ondskabens netværk" drager både hjemme og ude, men måske mere af sociale end af religiøse grunde

Godt fire uger efter at Frankrig var blevet ramt af terrorisme i Paris rettet mod satirebladet Charlie Hebdo og de efterfølgende gidseltagninger, blev København 14. februar genstand for skudattentater, der først var rettet mod et debatmøde om ytringsfrihed og blasfemi, hvor den svenske kunstner Lars Vilks deltog. Senere på natten angreb gerningsmanden synagogen i Krystalgade. Gerningsmanden blev selv skudt og dræbt af betjente, da han tidligt 15. februar nægtede anholdelse og i stedet åbnede ild mod politiet.

På det tidspunkt var politiet bekendt med hans identitet, men holdt det hemmeligt for offentligheden af hensyn til efterforskningen. Politiet vidste imidlertid, at det drejede sig om en 22 årig ung mand, der kun to uger tidligere var blevet løsladt fra fængslet, hvor han havde afsonet en alvorlig voldsdom. Myndighederne kendte den unge mand som stærkt voldelig og kriminel med forbindelser til bandemiljøet og desuden havde kriminalforsorgen advaret Politiets Efterretningstjeneste, PET, om, at han udviste tegn på radikalisering, hvilket i denne sammenhæng betød, at han stod i begreb med at blive militant islamist og derfor var på en liste med 39 navne, som man mente kunne være potentielle terrorister.

Denne bekymring viste sig velbegrundet. I hvert fald dukkede Omar Hamid el-Hussain, som gerningsmanden hed, op til et debatmøde i kulturhuset Krudttønden på Østerbro, hvor han blev årsag til, at en 55 årig dansk filminstruktør blev dræbt af skud og tre politifolk såret. Omstændighederne omkring drabet og skyderiet er endnu uklart og det er det forhold også, at det lykkedes den unge mand at flygte fra gerningsstedet. Han dukkede senere på natten op ved synagogen i Krystalgade, hvor en vagtmand blev skudt og yderligere to politibetjente såret. Hen på morgenen blev han som nævnt selv dræbt af politiets skud.

Påfaldende ligheder i Charlie Hebdo og #Cphshooting: Homegrown voldsmænd kendt af myndighederne

Forløbet af det, der i internationale medier hurtigt blev navngivet *the Copenhagen shooting* (#Cphshooting) bar i det mindste på det overfladiske niveau påfaldende ligheder med terrorangrebet og gidseltagningerne i Paris 7. januar: Først blev et mål relateret til den såkaldte Muhammedtegningesag angrebet (debatmødet med Lars Vilks), dernæst blev der skudt mod et jødisk mål og både i Paris og København blev der anvendt automatvåben.

Faktisk er der endnu flere ligheder. Forud for volden havde myndigheder både i Paris og København diskuteret terrortruslen som værende i vækst med henvisning til, hvad der kaldes Syrienkrigere. Man var og er bekymret for, at mennesker, der tager til Syrien for at kæmpe i borgerkrigen der, vil blive radikaliseret, få våben- og kamptræning og komme hjem som hellige krigere, der vil organisere terrorisme i landet. Men hverken i Paris eller i København var den faktiske terrorisme gennemført af Syrienkrigere: Ingen af de tre franske terrorister havde været i Syrien (eller Irak) om end den ene af de to brødre, Saïd Kouachi, der likviderede satirebladets redaktion, havde været i Yemen, først som arabisk studerende og senere nogle måneder i 2011 på besøg hos den højt profilede jihadleder Anwar al-Awlaki.

Heller ikke Omar Hamid el-Hussain havde været i Syrien selvom han ifølge nogle bekendte kort før sin løsladelse fra fængslet skulle have bebudet, at han ønskede at slutte sig til Islamisk Stat. Både franskmændene og dansk-palæstinenser Omar havde været i klammeri med myndigheder og havde fængselsstraffe. Men mens de franske terrorister i årevis var kommet i et kendt miljø med sympati for jihad og forbindelser til jihadgrupper i Algeriet og Irak samt til personer fængslet for terrorisme i Paris i 1995 var Omar ikke kendt som del af islamistiske miljøer i København. Faktisk står der i hans personbeskrivelse i den seneste dom, der i 2013 sendte ham to år i fængsel for et makabert og umotiveret knivoverfald i et S tog intet om, at han skulle komme i radikaliserede miljøer.

Han beskrives som uligevægtig med et hidsigt temperament og med et muligt hash-misbrug. Blandt kammerater var han kendt for sit had mod jøder, der begrunder sig i vreden over palæstinenserens situation, som i den såkaldte "Gaza-stribe" i Nordvest kvarteret ofte udarter til decideret hadefulde udfald mod jøder. Det var også kendt, at han mente religionen skulle respekteres og at det følgelig var forkert at gøre grin med profeten Muhammad. Men decideret ideologisk eller fundamentalistisk religiøs var han ikke.

Selvom der således er nogle klare forskelle mellem franskmændene og danske Omar står det dog tilbage, at de alle sammen var særdeles gode kendinge af politi, fængselsvæsen og efterretningstjenester. Der kan opsummerende være grund til at slå fast, at gerningsmændene bag Paris og København terrorismen ikke var Syrienkrigere, ikke havde kæmpet i krigszoner, at de havde kriminel og voldelig baggrund og at de var gode kendinge af politi og sociale myndigheder.

Handlingsplaner mod radikaliserings og tiltag mod Syrienskrigere ville i begge tilfælde have været irrelevante for at forhindre deres voldshandlinger. Integration, politisk såvel som økonomisk, og resocialisering ville i bedste fald have forhindret dem i deres terrorisme og i værste fald skulle de have været under konstant opsyn.

Ikke desto mindre var den politiske diskussion i forlængelse af Paris terrorismen 7. Januar en kamp om at komme med de mest vidtgående forslag rettet mod Syrienkrigere. Det så man både i Frankrig og Danmark.

Og på trods af, at man i årevis havde diskuteret, både politisk og i forskningen, at radikaliserings var en særlig risiko i fængsler og derfor havde gennemført en række initiativer til at modvirke dette i form af imam-uddannelse og mentorordninger samt at der intet kendskab var til, at Omar skulle være blevet radikaliseret, forstået som skolet i jihad, i fængslet, blev nye tiltag mod radikaliserings sat på dagsorden af såvel regering som opposition i det danske folkestyre - og ikke initiativer til bedre integration, overvejelser over politiske grunde til, at herboende palæstinensere i "Gaza-striben" udvikler tøjlesløs vrede og frustration samt socialpolitiske initiativer, der ville indebære, at et desperat og frustreret voldsindivid som Omar ikke bare bliver sluppet løs i Nordvest kvarteret, men tages hånd om af sociale myndigheder. Sådanne overvejelser blev i stedet skubbet til side som håbløs naiv "halal-snak".

Trusler kommer udefra, mens tryghed og harmoni er et indre anliggende

Det er i den sammenhæng overordentlig vanskeligt at få en seriøs og uhildet diskussion af, hvilke sikkerheds- og terrorismetrusler, der er rettet mod Danmark og hvordan de skal vurderes som egentlige risici. Problemet i vurderingen og diskussionen af trusler er, at vi ser dem i *ude – inde skema*: Trusler kommer udefra, mens tryghed og harmoni er et indre anliggende. Således så vi forslag om øget grænsekontrol dukke op i kølvandet på Paris terrorismen, ligesom hele Syrienkriger debatten handler om at holde det onde uden for vores grænser ved at forhindre unge mænd i at rejse til Syrien og komme hjem som terrorister. Problemet er imidlertid at hverken grænsekontrol eller fratagelse af pas havde forhindret Parisangrebet eller #Cphshooting.

I begge tilfælde var baggrunden, *the root causes*, solidt forankret i hjemlandenes manglende evne til at rumme alle i sit civilsamfund.

Det er tilsyneladende ubærligt for politikere, myndigheder, debattører og medier at erkende og diskutere, at en udenrigspolitik, der støtter sig tæt og trygt til en stat som Saudi-Arabien, der allerede inden årets første kvartal er gået, har stået for at halshugge over 15 personer, eller en politik, der accepterer at mere end 2000 mennesker kan slås ihjel som reaktion på et bestialsk mord på tre israelere, for unge dropouts på Nørrebro,

der tilbringer tiden med at se seje ud (synes de selv), sige dumme ting (synes jeg), bliver fordøjet helt galt og i deres forskruede verdensbillede gør de perverse mordere fra Islamisk Stat til helte. Selvfølgelig legitimerer dansk deltagelse i en koalition med Saudi-Arabien og Iran sammen med et sekterisk styre som regeringen i Bagdad ikke vold på Nørrebro eller terrorisme i Danmark.

Selvfølgelig ikke! Men hvorfor kan vi ikke diskutere, at lige præcis en holdning og socialpolitiske initiativer i den problemstilling måske kunne være noget mere effektiv i bekæmpelse af terrorisme og vold end undervisning i bekymringsvækkende adfærd hos skolekammerater i 4. klasse?

”Ondskabens netværk” drager både hjemme og ude, men måske mere af sociale end af religiøse grunde

Foreign Fighters

Siden borgerkrigen i Syrien udviklede sig og danskere eller herboende indvandrere rejste til Syrien for at kæmpe i et eksplosivt antal (der vist alt i alt i antal stadig ligger en del under 100, dersom vi taler om dem, der vil ned at kæmpe med ondskabens netværk, som var præsident Obamas betegnelse for Islamisk Stat i FN) har diskussionen i Danmark, når det drejede sig om truslen fra terrorisme, handlet om Syrienkrigere. Realiteten er imidlertid, at der endnu kun er få eksempler på, at denne trussel har realiseret sig.

Taler man med efterretningstjenester siger de, at en del forsøg på terrorisme med indblanding fra Syrienkrigere er blevet afværget. I åbne kilder er det imidlertid overordentlig svært at finde eksempler. Ikke desto mindre udtalte den tidligere chef for Politiets Efterretningstjeneste (PET) Jakob Scharf i 2013, at personer, der fra Danmark rejser til konfliktzoner, såkaldte *Foreign Fighters* ved deres hjemkomst udgør den pt. største sikkerhedsrisiko mod Danmark. Tilsvarende har Center for Terroranalyse (CTA) under PET flere gange advaret om denne trussel, således i sin trusselsvurdering fra 12. 12. 2014.

RAN - Radicalisation Awareness Network

Både i EU, i efterretningstjenester internationalt og i Danmark omtales truslen som alvorlig og der igangsættes mange initiativer for at modgå den. EU kommissionen har i sit store anti-radikaliseringsinitiativ *Radicalisation Awareness Network* (RAN) nedsat en arbejdsgruppe, der fokuserer på Foreign Fighters problemet med henblik på at kortlægge motivationer for

”Syrienkrigere”, anbefale tiltag til at modvirke, at personer rejser af sted samt udvikle metoder til at følge og tackle dem, når (eller hvis) de vender tilbage. Arbejdsgruppen ledes af den hollandske diplomat og tidligere direktør for *International Centre for Counter-Terrorism – The Hague* (ICCT), hvor han aktuelt er tilknyttet som forsker, Peter Knoope, og Magnus Ranstorp, forskningsdirektør ved Center for Asymmetrisk Trussel ved den svenske Forsvarshøjskole.

Især Magnus Ranstorp citeres ofte i sin rolle som terrorismeforsker i danske og internationale medier for den store sikkerhedsrisiko, Foreign Fighters udgør.

Angrebet på det franske satireblad *Charlie Hebdo* 7. Januar 2015 blev af kommentatorer fra starten knyttet sammen med Foreign Fighter problematikken, og Ranstorp udtalte således til forskellige medier, at han frygtede, det var Syrienkrigere, der stod bag. Selvom det viste sig, at ingen af dem havde Foreign Fighters baggrund vedblev deres udåd at blive knyttet til Foreign Fighters problematikken.

Efter Omars Hamid el-Hussains angreb på ytringsfrihedsmødet og synagogen i København var partiet Vestres udenrigsordfører Søren Pind hurtigt på banen med voldsom kritik af Thorning regeringen for ikke meget hurtigere at ville bruge betegnelsen landsforrædere om Syrienskrigere og samtidig understregede han, at netop den nølen var årsagen til at terrorismen havde ramt København i februar 2015 - uden at det dog blev gjort klart, hvordan initiativer mod Syrienkrigere skulle have forhindret skyderierne ved Krudttønden og synagogen. Men det viser desværre, at diskussion af truslen fra terrorisme mere handler om politiske dagsordner end om reelle forhold.

En anden debat drejer sig om vurderingen af al-Qaidas styrke, og gruppens relation til lokale og regionale oprørsgrupper. Siden præsident Obama i 2009 intensiverede jagten og likvideringerne af al-Qaeda ledere og operatører i form af målrettede drab ofte udført af droner (førerløse fly) er det klassiske al-Qaidas styrke ifølge en lang række forskere, analytikere og myndigheder blevet reduceret betragteligt.

På en konference Washington i 10 året for 11. september angrebet konkluderede CNN korrespondenten og forfatteren Peter L. Bergen som en sammenfatning på konferencen,

Foto: Cath Alexandrine Danneskiold-Samsøe

at al-Qaida ikke længere udgjorde ”an existential threat” – dermed var den globale terrortrussel stærkt aftagende eftersom alene al-Qaeda har formået at true globalt.

Heroverfor pegede andre analytikere på, at nok var al-Qaidas seniorlederskab betydeligt svækket, men tilknyttede grupper var særdeles aktive i regionale konflikter i Nordafrika, Sahal, Arabiske Halvø, Syrien, Irak og Somalia.

Disse regionale ’al-Qaida grupper’ sammen med et stigende antal Foreign Fighters erstatter den gamle globale trussel fra al-Qaida og er mindst ligeså bekymrende set fra et vestligt synspunkt, mener disse analytikere: Selvom den globale operative logik var transformeret til mere regionale kampe uden for Vesten var situationen og den globale trussel mindst ligeså bekymrende som da al-Qaida var stærkest og globalt operativ.

Igen var og er det vanskeligt at finde dokumentation for dette synspunkt. Der er ingen tvivl om, at prisen for USA’s og Vestens succesrige bekæmpelse af al-Qaeda har været en kolossal stigning i den regionale terrorisme, konflikt og vold i Mellemøsten, Sydasiens og på Afrikas Horn, men gevindsten for de vestlige lande har netop været en nedgang i truslen.

Truslen fra enkeltpersoner eller små grupper, som laver terrorisme i sympati med Islamisk Stat er voksende

Det store spørgsmål er nu om Islamisk Stat, der i 2014 overtog kontrol med områder i Syrien og Irak på størrelse med Østrig på sigt vil overtage al-Qaedas rolle som global trussel. Indtil videre har Islamisk Stat som sådan ikke vist den store interesse i global terrorisme.

Men efter koalitionen indledte krig mod Islamisk Stat har vi set en eskalering af sympatiaktioner, f.eks. i Australien, Canada, Nordafrika og både terrorismen i Paris og København kan ses som sådanne aktioner i Islamisk Stats navn.

Opsummerende kan vi således sige, at der er en trussel fra Foreign Fighters, der dog hidtil lykkeligvis kun i mindre omfang har manifesteret sig.

Dertil kommer en voksende trussel fra sympatiaktioner med Islamisk Stat og det er formentlig herfra truslen er størst: mindre grupper, der med udgangspunkt i ghettolignende miljøer i sympati med Islamisk Stat udfører handlinger som vi i 2015 har set det i Paris og København. Endelig er der truslen fra al-Qaeda som efter alle parametre må ses som nedadgående – heldigvis.

Socialpolitik og mere robust civilsamfund overalt

Holder denne analyse stik, vil det bedste værn mod terrorisme og for den sags skyld radikaliserings være at styrke integrationen og sammenhængen i civilsamfundet ikke blot i de ressourcerstærke områder, men navnlig i de socialt belastede miljøer og bydele som f.eks. Nordvest kvarteret. Det vil være fint hvis politiske, sociale myndigheder, politikere og medier ændrer deres fokus på terrorisme som en udefrakommende trussel – uden dog at negligere, at det er

den også – og i højere grad selvransagende ser på de indre politiske dynamikker som vækstgrundlag for vold og terrorisme. Her kan der givet vis gøres en stor, effektiv og konstruktiv indsats. Styrkelsen af civilsamfundet i de socialt udsatte miljøer kalder også på frivilligt arbejde og indsats. Danmark er kendetegnet ved at den frivillige indsats er populær og vigtig sådan som den kommer til udtryk i Beredskabsforbundet – og den indstilling kan også bidrage til bedre integration og forebyggende socialt arbejde og dermed en solidarisk og konstruktiv terrorbekæmpelse.

Lars Erslev Andersen (f. 1956)

Uddannet Cand. mag. fra Aarhus Universitet (idéhistorie 1986) og Odense Universitet (mellemøststudier 1992); Seniorforsker ved Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS), og koordinator af Indsatsområdet Mellemøsten; Lektor ved Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitet (1996-2007); Afdelingsleder, Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitet (1995-1996); Videnskabelig medarbejder, Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitet (1991-1995); Forskningsstipendiat, Afdeling for Idéhistorie, Universitetet i Oslo; Kandidatstipendiat, Institut for Idéhistorie, Aarhus Universitet (1987-1989). Før 1987 samt i 1990 forskellige ansættelser som undervisningsassistent ved Det Humanistiske Fakultet, Aarhus Universitet. Anden beskæftigelse: Projektleder for udredningsarbejde rekvireret af Udenrigsministeriet vedr. Danmark og Situationen i Mellemøsten: politiske forhold i Mellemøsten og Mellemøsten i international politik med særligt henblik på Danmarks placering og fremtidige rolle i regionen (marts-april 2006); Leder af Forum for Civilisationernes Dialog finansieret af Udenrigsministeriet og Rockefeller Foundation (1999-2002). Medlem af IHB (Det Internationale Humanitære Beredskab, Udenrigsministeriet; udsendt som valgobservatør til De Palæstinensiske Selvstyreområder, Nicaragua, Yemen), Fagkonsulent, Den Store Danske Encyklopædi (Mellemøstens geografi 1993-2002); Tillidshverv: Medlem af Styrelsen for Nordisk Sommeruniversitet (1995-1996); Medlem af styrelsen for MØ-Netværket, Statens Humanistiske Forskningsråd (1995-1997); Centerleder, Mellemøststudier (1994-1999); Medlemskab af faglige selskaber: MESA (Middle East Study Association); Udlandsophold: Forskningsophold i London i Bikubenfondens legatbolig (januar- marts 2007); Gæsteforsker ved Center for Non-proliferation Studies, Monterey Institute for International Studies, Washington, D.C. juli-december 2000; Gæsteforsker ved Moshe Dayan Center, Tel Aviv Universitet, marts-april 1995; Gæsteforsker ved Truman Institute, Hebrew University, Jerusalem, april 1995; Sprogskoleophold (spansk) i Sevilla (juli 1997); Sprogskoleophold (arabisk) i Dubai (juli 1993) og i Tunis (juli-august 1990) Forskningsstipendier: Danmarks Humanistiske Forskningscenter september 2003 - august 2004 (projekt: terrorismebegrebet i international politik); Rigspolitiet, januar 2000 - december 2002 (projekt: terrorismebegrebet i international politik);

Vil du også være Frivillig?

Beredskabsforbundet
når hjælp er en æressag

